

POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K POSTNÍ DOBĚ 2009

"Když se postil čtyřicet dní a čtyřicet nocí, nakonec vyhladověl" (Mt 4,2)

Drazí bratři a sestry!

Postní doba představuje cestu intenzivního duchovního cvičení. Na jejím začátku nám liturgie znovu předkládá praxi trojího pokání, velmi cennou biblické i křesťanské tradici: modlitbu, almužnu a půst. Má nás disponovat k tomu, abychom lépe oslavili Velikonoce a získali zkušenost s Boží mocí, která – podle toho, co budeme slyšet o velikonoční vigílii – "zahání hříchy, smývá viny, hříšníkům vrací nevinnost a zarmouceným radost; zahání nenávist, vytváří jednotu srdcí a pokojuje zlé moci."^[1] Ve svém obvyklém *Poselství k postní době* bych se chtěl letos zastavit zvláště u úvahy o smyslu postu. Postní doba nám připomíná čtyřicet dní postu, které prožil Pán na poušti před začátkem své veřejné činnosti. V evangeliu čteme: "Potom byl Ježíš vyveden od Ducha na poušť, aby byl pokoušen od ďábla. Když se postil čtyřicet dní a čtyřicet nocí, nakonec vyhladověl" (Mt 4,1-2). Tak jako Mojžíš před přijetím desek Zákona (srov. Ex 34,28), tak jako Eliáš před svým setkáním s Pánem na hoře Choreb (srov. 1 Král 19,8), tak i Ježíš se modlitbou a postem připravoval na své poslání, jehož počátkem byla tvrdá srážka s pokušelem.

Můžeme se ptát, jakou cenu a jaký smysl má pro nás křesťany odepírat si něco, co samo o sobě je dobré a užitečné pro udržování našeho života. Svatá Písma a celá křesťanská tradice nás učí, že půst nám velmi pomáhá, abychom se vyhnuli hříchu a všemu, co k němu vede. Proto se v dějinách spásy častěji vrací výzva k postu. Už na prvních stránkách Písma svatého přikazuje Pán člověku, aby se zdržoval zakázaného ovoce: "Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla jíst nesmíš, neboť v den, kdy bys z něho pojedl, musíš zemřít!" (Gn 2,16-17). Když sv. Basil komentuje tento Boží příkaz, říká, že "půst byl nařízen v ráji" a "první takové nařízení dostal Adam." Z toho činí závěr: "Výraz ‚nebudeš jíst‘ je zákonem o postu a zdrženlivosti."^[2] Protože jsme všichni zatíženi hříchem a jeho důsledky, nabízí se nám půst jako prostředek pro znovunavázání přátelství s Bohem. Tak to učinil Ezdráš před cestou zpět z exilu do Zaslíbené země, když vyzýval shromážděný lid k postu a říkal: "Abychom se před svým Bohem pokořili" (Ezd 8,21). Všemohoucí vyslyšel jejich modlitbu a zajistil jim svou přízeň a svou ochranu. Obdobně to učinili obyvatelé Ninive, kteří byli citliví na Jonášovu výzvu k pokání a na znamení své upřímnosti vyhlásili půst slovy: "Snad se Bůh obrátí a smluje, snad upustí od svého hrozného hněvu, a my nezahyneme" (Jon 3,9). I tehdy Bůh viděl jejich činy a ušetřil je.

V Novém zákoně vynáší Ježíš na světlo hluboký smysl postu, když napadá postoj farizejů, kteří úzkostlivě dodržovali příkazy Zákona, ale jejich srdce bylo

od Boha daleko. I jinde Božský Učitel opakuje, že pravý půst spočívá spíše v plnění vůle Nebeského Otce, který "vidí i to, co je skryté, ti odplatí" (Mt 6,18). On sám v tom dává příklad svou odpovědí ďáblu na konci čtyřiceti dní, které prožil na poušti: "Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst" (Mt 4,4). Pravý půst je tedy zaměřen na to, abychom jedli "pravý pokrm", kterým je konání Otcovy vůle (srov. Jan 4,34). Jestliže tedy Adam neuposlechl Božího příkazu, že "nesmí jíst ovoce ze stromu poznání dobra a zla," postem má věřící v úmyslu se pokorně podrobovat Bohu a důvěřovat v jeho dobrotu a milosrdenství.

Uskutečňování postu nacházíme velmi přítomné v prvním křesťanském společenství (srov. Sk 13,3; 14,22; 27,21; 2 Kor 6,5). Také církevní Otcové hovoří o síle postu, který je schopen zadržet hřích, potlačit chtivost "starého Adama" a v srdci věřícího otevřít cestu k Bohu. Mimo to půst je běžnou praxí, kterou doporučují svatí každé doby. Sv. Petr Chryzolog píše: "Neboť duší modlitby je odříkání a životem odříkání je slitovnost. Takže ten, kdo se modlí, ať se i postí. Kdo se postí, ať se i slitovává. A ať slyší prosebníka, kdo sám chce být vyslyšen. Boží sluch si otevírá, kdo vlastní sluch nezavírá tomu, který ho prosí."[\[3\]](#)

Zdá se, že v současnosti postní praxe trochu ztratila svou duchovní sílu a v kultuře poznamenané hledáním hmotného blahobytu získala spíše hodnotu terapeutického opatření při péči o tělo. Půst určitě prospívá fyzickému zdraví, ale pro věřící se má stávat v první řadě "terapií" pro léčbu toho, co jim brání, aby se přizpůsobovali Boží vůli. V apoštolské konstituci *Panitemini* z roku 1966 Boží služebník Pavel VI. poukázal na potřebu zasadit půst do kontextu povolání každého křesťana k tomu, "aby už nežil sám pro sebe, ale pro toho, který ho miloval a dal za něho svůj život, a [...] aby žil i pro bratry."[\[4\]](#) Postní doba by se mohla stát vhodnou příležitostí pro to, abychom se vrátili k normám obsaženým v citované apoštolské konstituci a ocenili autentický a stálý význam této starobylé praktiky pokání, která nám může pomáhat při umrtvování našeho egoismu a při otevírání srdce pro lásku k Bohu a k bližnímu, což je první a největší přikázání Nového zákona a souhrn celého evangelia (srov. Mt 22,34-40).

Věrné uskutečňování postu kromě toho přispívá i k dosažení jednoty osoby, jejího těla i duše, a pomáhá jí vyhybat se hříchu a růst v jejím niterném spojení s Pánem. Svatý Augustin, který dobře znal své negativní sklony a označoval je jako "zapletený a zadrhnutý uzel",[\[5\]](#) psal ve svém pojednání *O užitečnosti postu*: "Jistě, že si způsobuji utrpení, ale proto, aby On mi odpustil; sám se trestám, aby On mi pomohl, abych se líbil jeho očím a dosáhl potěšení z jeho něžnosti."[\[6\]](#) Zřící se hmotného pokrmu, který živí tělo, usnadňuje vnitřní dispozici naslouchat Kristu a živit se jeho spásonosným slovem.

Postem a modlitbou mu dovolujeme, aby přišel nasytit ten nejskutečnější hlad, který zakoušíme ve svém nitru – hlad a žízeň po Bohu.

Půst nám zároveň pomáhá uvědomit si situaci, v níž žije tolik našich bratří a sester. Ve svém prvním listě sv. Jan napomíná: "Jestliže má někdo majetek a vidí, že jeho bratr je v nouzi, ale zavře před ním svoje srdce – jak v něm může zůstat Boží láska?" (1 Jan 3,17). Dobrovolný půst nám pomáhá, abychom pěstovali styl milosrdného Samaritána, který se sklání a pomáhá trpícímu bratru.^[7] Když se svobodně rozhodneme zřít se něčeho, abychom pomohli druhým, konkrétně tím prokazujeme, že bližní v nouzi nám není cizí. Právě proto, aby se udržel živý postoj přijetí a pozornosti vůči bratřím, povzbuzují farnosti a všechna další společenství, aby v postní době zintenzívnily uskutečňování osobního i společného postu a rovněž naslouchání Božímu slovu, modlitbu a almužnu. To bylo od počátku stylem křesťanského společenství, kde se konaly zvláštní sbírky (srov. 2 Kor 8–9, Řím 15,25-27) a věřící byli vyzýváni, aby dávali chudým to, co si díky postu odložili.^[8] I dnes je třeba tuto praxi znovuobjevovat a povzbuzovat k ní, zvláště během liturgické postní doby.

Z toho, co jsem řekl, velmi jasně vyplývá, že půst představuje důležitou asketickou praxi a duchovní zbraň pro boj proti všemožné nezřízené připoutanosti k sobě. Dobrovolně se zřít radosti z pokrmu i z jiných hmotných statků pomáhá Kristovu učedníkovi, aby ovládal choutky přirozenosti oslabované prvotní vinou, jejíž negativní účinky zasahují celou lidskou osobnost. Vhodným způsobem nás napomíná starobylý postní liturgický hymnus: "*Utamur ergo partius, / verbis, cibis et potibus, / somno, iocis et arctius / perstemus in custodia* – Střízlivěji užívejme slov, pokrmů a nápojů, spánku a her a s větší pozorností zůstávejme bdělí."

Drazí bratři a sestry, je třeba dobře vidět, že posledním cílem postu je pomáhat každému z nás, jak napsal Boží služebník papež Jan Pavel II., abychom ze sebe učinili úplný dar Bohu.^[9] Ať si každá rodina a každé křesťanské společenství cení postní doby jako možnosti pro odložení všeho, co rozptyluje ducha, a pro intenzivnější přijetí toho, co živí duši a otevírá ji lásce k Bohu a k bližnímu. Mám zvláště na mysli větší úsilí v modlitbě, v *lectio divina*, v přijímání svátosti smíření, v aktivní účasti na eucharistii a především na nedělní mši svaté. S takovouto vnitřní dispozicí vstoupíme do ovzduší postního pokání. Ať nás doprovází blahoslavená Panna Maria, *Causa nostrae laetitiae*, *Příčina naší radosti*, a pomáhá nám v našem úsilí osvobodovat své srdce od otroctví hříchu, aby se stále více stávalo "živým Božím svatostánkem". S tímto svým přáním vás ujišťuji o své modlitbě za to, aby každý věřící a každé církevní společenství plodně prožili postní dobu, a zároveň ze srdce všem uděluji apoštolské požehnání.